

Jouni Luukkainen, Pääkaupunkiseudun ateistit ry
Wallininkuja 2 C 53
00530 HELSINKI

1/3

KANTELU

Palaatte 28.8.2018 ja 29.8.2018 päivätyissä kirjoituksissanne 22.8.2018 saamaanne vastaukseen asiassa OKV/1001/1/2018 koskien lukioasetuksen valmistelua ja kerrotte olevanne tyytymättömän saamaanne vastaukseen. Tarkennatte kanteluanne siten, että kohdistatte sen opetus- ja kulttuuriministeriön menettelyyn lukioasetuksen valmistelussa. Katsotte kantelussanne, että ”ehdotus lukioasetuksen 15 §:n momentin 2 momentin kumoamiseksi oli oikeudeton” ja että kyseinen säännös olisi ollut edelleen tarpeen opiskelijoiden uskonnonvapauden turvaamiseksi.

SELVITYS

Asian esittelijä on kantelunne johdosta ollut yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriöön.

RATKAISU

Olennaiset sovellettavat säännökset

Uskonnonvapauslain 3 §:n 1-3 momentin mukaan jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä.

Lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. Jos tuomioistuin on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lapsen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomioistuimen päätöstä.

Viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi kuitenkin huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä uskonnolliseen yhdyskuntaan tai erota siitä. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostumuksellaan.

Uuden lukiolain (2018/714, voimaan 1.8.2019) 16:ssä säädetään uskonnon ja elämäkatsomustaidon opettamisesta: 10

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijoiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan opiskelijoiden enemmistö kuuluu. Tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat opiskelijat osallistuvat oman uskontonsa opetukseen. Opiskelija, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi halutessaan osallistua mainittuun uskonnonopetukseen.

Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalle opiskelijalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta.

Muuhun kuin 2 momentissa mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalle vähintään kolmelle opiskelijalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos opiskelijat sitä pyytävät.

Jos opiskelija kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, opiskelija päättää, minkä uskonnon opetukseen hän osallistuu.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle opiskelijalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalle opiskelijalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan hänen pyynnöstään elämäkatsomustietoa. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää elämäkatsomustiedon opetusta, jos opetukseen oikeutettuja opiskelijoita on vähintään kolme.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton opiskelija voi osallistua myös sellaiseen koulutuksen järjestäjän järjestämään uskonnon opetukseen, joka opiskelijan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastaa hänen uskonnollista katsomustaan.

Opiskelijalle, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.

Uuden lukiolain säännös vastaa voimassa olevan lukiolain 9 §:n 7 momenttia.

Asian arviointia

Edellä selostetusta lainsäädännöstä seuraa, että osallistuminen uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetukseen perustuu siihen, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan opiskelija kuuluu tai ei kuulu. Tämän tilanteen muuttuessa opiskelija voi tarvittaessa muuttaa myös uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetusta koskevia valintojaan. Tällainen tilanne voi aktualisoitua niin alle kuin yli 18-vuotiaan opiskelijan kohdalla. Opiskelija ei siis opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistaman kannan mukaan ole lukio-opinnoissa sidottu esimerkiksi opintojen alkamishetkellä vallitsevaan tilanteeseen tai jo suorittamiinsa uskonnon opintoihin. Alle 18-vuotiaalla mahdollisuudet vaikuttaa asiaan riippuvat uskonnonvapauslain säännöksistä johtuen myös hänen huoltajiensa päätöksistä.

Asiaa on tarkemmin kuvattu Opetushallituksen uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksen järjestämistä lukioissa koskevassa ohjeessa: ”Menettelytavoista, joilla opiskelijan tulee pyytää uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetuksen järjestämistä, päättää koulutuksen järjestäjä.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Opiskelijoille tulee korostaa, että katsomusopetusta koskevissa valinnoissa pyritään samalla tavoin kuin muidenkin opintojen valinnoissa siihen, että ratkaisu on pysyvä, eikä valintaa voida muuttaa. Jos opiskelijan uskonnollinen yhdyskunta muuttuu tai opiskelija ei enää kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan, opiskelijalla on kuitenkin oikeus muuttaa valintaa.”

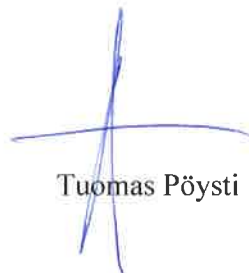
Opetushallituksen ohjeet on julkaistu Opetushallituksen verkkosivuilla osoitteessa https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/lukiokoulutuksen_jarjestaminen/uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_opetus.

Täysi-ikäisiä lukio-opiskelijoita koskee siis lukiolain 16 §:n 7 momentti, jonka mukaan ”opiskelijalla, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.” Tämä mahdollisuus opiskelijalla käytännössä olisi joka tapauksessa, koska 18-vuotias opiskelija päättää itse uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisestaan. Lainsäätäjä on kuitenkin halunnut säätää vielä erikseen valinnanvapauden opiskelijoille, jotka aloittavat opintonsa 18 vuotta täytettyään.

Valmistellun lukiouudistuksen yhteydessä on opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tiedon mukaan päätetty, että yksittäisiin oppiaineisiin tai niiden välisiin suhteisiin ei tehdä muutoksia, minkä vuoksi myös uskonnon ja elämäkatsomustaidon opettamista koskeva päätös on sellaisenaan otettu uuteen lukiolakiin (714/2018). Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan tiedossa ei ole, että kantelun kohteena olevasta asiasta olisi ollut koulutuksen järjestäjillä tai opiskelijoilla epäselvyyttä.

Uudesta kantelustanne ei käynyt ilmi sellaisia seikkoja, että asiassa olisi myöskään sen perusteella syntynyt perusteltu epäily siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriö olisi toiminut asiassa lainvastaisesti. Tästä syystä kantelunne ei ole johtanut toimenpiteisiin.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Ruuskanen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO